

Resort edukacji przedstawił propozycję rozporządzenie, które regulować będzie podział części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2011.

W najbliższych dniach oceny tego projektu dokona Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego.

To źródło finansowania największej pozycji w budżetach samorządów terytorialnych, czyli wydatków oświatowych.

W projekcie ustawy budżetowej na rok 2011, zaplanowano część oświatową subwencji ogólnej w wysokości 36.924.829 tys. zł, czyli wyższej o 5,5% w stosunku do kwoty części oświatowej subwencji ogólnej określonej w ustawie budżetowej na rok 2010.

Bezpośrednio do budżetów gmin, powiatów i województw trafi kwota 36,7 mld złotych (dodatkowo w rezerwie 0,6% pozostaje 221 mln złotych).

W podziale na poszczególne rodzaje jednostek samorządu terytorialnego podział subwencji oświatowej jest następujący:

- gminy - 21,8 mld zł;
- powiaty – 14,2 mld zł;
- województwa – 0,7 mld zł.

Szacuje się, że kwota części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2011 przypadająca na jednego ucznia przeliczeniowego w poszczególnych szczeblach samorządów wzrośnie w porównaniu do roku 2010 średnio o około 7,7%. Szacunki resortu mogą ulec zmianie w przypadku zmiany danych o liczbie uczniów (wychowanków) oraz liczbie nauczycieli posiadających poszczególne stopnie awansu zawodowego, w porównaniu do danych przyjętych do naliczenia wstępnych kwot części oświatowej subwencji ogólnej na rok 2011.

Algorytm podziału subwencji na poszczególne samorzady jest rozbudowany, ale ten sam od lat (z grubsza, bowiem rzecz jasna pojawiają się co rok pewne drobne zmiany). Obowiązuje zasada, że „pieniądz idzie za uczniem”, co oznacza naliczanie subwencji na podstawie liczby uczniów uczęszczających do szkół i placówek oświatowych prowadzonych bądź dotowanych przez poszczególne gminy, powiaty i samorzady województw.

Projekt rozporządzenia uzależnia tę wysokość od liczby uczniów przeliczeniowych otrzymanej przez zastosowanie zróżnicowanych wag dla wybranych kategorii uczniów (wychowanków) i określonych typów i rodzajów szkół oraz wskaźnika korygującego, uwzględniającego stopnie awansu zawodowego nauczycieli. Zastosowanie tego wskaźnika ma umożliwić przekazanie relatywnie wyższych kwot części oświatowej subwencji ogólnej do tych jednostek samorządu terytorialnego, w których udział etatów nauczycieli o najwyższych stopniach awansu zawodowego, w relacji do ogólnej liczby etatów nauczycieli, jest wyższy niż średnio w skali kraju (przekłada się to na poziom ponoszonych przez samorzady wydatków na wynagrodzenia nauczycieli).

Najistotniejszy dla ukształtowania kwoty subwencji dla gminy, powiatu czy województwa jest tzw. finansowy standard A (nazywany potocznie „bonem oświatowym”) – czyli kwota subwencji przypadająca na jednego ucznia. Wyniesie ona w 2011 roku 4 699,53 zł. (wzrost o 335 zł w stosunku do bieżącego roku).

Jakie najważniejsze zmiany proponuje wprowadzić resort oświaty, przekładające się na sposób naliczania subwencji?

Poniżej kilka przykładów:

- doprecyzowaniu ulega definicja zadań pozaszkolnych. W szkołach podstawowych ogólnodostępnych i specjalnych mogą być tworzone oddziały przedszkolne specjalne realizujące program wychowania przedszkolnego,
- zmienić się ma definicja etatu nauczyciela, poprzez wyłączenie liczby etatów nauczycieli przebywających na urloпах bezpłatnych i urloпах wychowawczych. Do tych nauczycieli zastosowanie mają przepisy ogólne, które nie przewidują dla osób przebywających na urloпах bezpłatnych i urloпах wychowawczych, świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych oraz wypłaty wynagrodzeń ze stosunku pracy. W związku z powyższym niezasadne jest uwzględnianie przy podziale części oświatowej subwencji ogólnej etatów nauczycieli przebywających na urloпах bezpłatnych i urloпах wychowawczych. W praktyce oznacza to, że przy wyliczaniu należnej poszczególnym jednostkom samorządu terytorialnego części oświatowej subwencji ogólnej nie będą uwzględniani nauczyciele przebywający na takich urloпах,
- zmodyfikowany zostanie opis wagi P_2 tak, aby mogli być nią przeliczani również uczniowie szkół podstawowych specjalnych, gimnazjów specjalnych i szkół ponadgimnazjalnych specjalnych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, którzy nie posiadają orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie kształcenia specjalnego. Nieletni wychowankowie są kierowani do tych ośrodków na podstawie postanowienia sądu rodzinnego i wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Często nie posiadają oni orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie kształcenia specjalnego, co dotychczas uniemożliwiało przeliczenie tej grupy uczniów szkół specjalnych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii wagą P_2 ;
- uszczegółowiony zostaje opis wagi P_8 przez wskazanie, że nie obejmuje ona uczniów szkół artystycznych.

rozszerzone będą wagi P_9 i P_{10} o uczniów będących obywatelami polskimi korzystającymi z dodatkowej, bezpłatnej nauki języka polskiego.

Reasumując

Zakres wprowadzanych zmian nie jest rozległy i nie wzbudza kontrowersji. Emocje pojawiają się natomiast w kwestiach wysokości subwencji (czy pokrywa faktyczne koszty podwyżek płac dla nauczycieli?) oraz potrzeby tworzenia 0,6% rezerwy subwencji oświatowej.

W przypadku rezerwy rok 2011 ma być ostatnim, w którym jej wielkość wyniesie aż 0,6%. To bardzo dobrze, od 2012 roku wyniesie już tylko 0,25%. Dobrze, bowiem jeśli już musi taka rezerwa być (?) to niech będzie maksymalnie niska, umożliwiając z jednej strony korektę błędów w naliczaniu subwencji a z drugiej, w wyjątkowych przypadkach, dofinansowanie zdarzeń losowych (w bieżącym roku aż 2/3 rezerwy wykorzystano na usuwanie skutków powodzi).

Przyszłość tej rezerwy mocno dzieli ogólnopolskie organizacje samorządu terytorialnego. Pojawiają się opinie skrajne: z jednej strony całkowita likwidacja rezerwy, a z drugiej utrzymanie jej na poziomie bliskim 1% (!). Koncepcja pośrednia to ograniczenie rezerwy do minimalnego poziomu. Takim będzie właśnie to 0,25%, i oby stało się to jak najszybciej.

Dobrego tygodnia

Marek Wójcik